

Verslag Landelijke Bijeenkomst Regionale Speelnatuurconsulenten, 20 en 21 september 2013, Regio Noord-Veluwe

Aanwezig: medeorganisator **Marjan Deurloo** (regio Noord-Veluwe); **Anneke Rodenburg** (*vrijdag*), **Wencke Habermann** en **Marjan Wagenaar** (*zaterdag*) (regio Deventer e.o.); **Irene van der Kooij** (regio Eindhoven en de Kempen, wordt waarschijnlijk Zuid-Oost Brabant), **Marian Kathmann** (regio Leiden e.o.); **Martin van Rooijen** (Utrecht); **Martin Hup** (Amsterdam); **Wendy Grobben** (Nederrijn); **Erik Sijtsma** (Drente); **Petra Wevers** (West-Brabant); **Nelleke Moot** (Amersfoort); **Ity Busstra** (Dedemsvaart); **Jacqueline Kiwitz** (Achterhoek), **Els v.d. Kerkhof** (Middelburg); **Alice Koenen** (*vrijdag*), (Delft); **Margriet Brouwer** (*zaterdag*) (Flevoland); **Willy Leufgen** en **Marianne van Lier** (programma Speelnatuur verenigen en regio Texel en de Noordkop), **Erna van der Wiel** (*vrijdag*) (programma Speelnatuur verenigen).

Afwezig met kennisgeving: **Nelle Driessen** (regio Zuid-Limburg) **Jeanette van der Meulen** (Amstelland en Meerlanden) en **Edgar van Groningen** (Amersfoort), **Marieke Mast** (Texel), **Maïke Nelissen** (Deventer), **Els Witte** (Leiden) .

Vrijdag 20 september

Vanaf ca. 10.20 uur: aankomst op de Valentijnschool in Harderwijk. Koffie en Texelse koekjes, informeel kennismaken en bijpraten.

Zodra de pauze begint gaan ook wij naar buiten en zien hoe de kinderen, mooi verdeeld over het hele groene schoolplein heel gevarieerd spelen; een groepje jongens bouwt geconcentreerd dammetjes in de wadi, anderen spelen verstoppertje op de heuvel of in de bosjes, weer anderen zitten lekker te kletsen op de banken van het amfitheater of spelen trefbal. We maken foto's en zien hoe het plein werkt.

Als de pauze voorbij is gaan ook wij naar binnen voor o.a. een uitgebreid voorstelrondje, toelichting (door Marjan Deurloo op het regionale netwerk) en een toelichting op het proces op de Valentijnschool. Daarna gaan we weer naar buiten en geeft Marjan nog een toelichting bij de verschillende elementen en proberen we zelf van alles uit.

Het weer staat gelukkig toe dat we kunnen gaan **picknicken** in het Indianenbos in Ermelo!

Op het middagprogramma staan bezoeken aan de Prins Bernardschool en De Klokbeek, beide in Ermelo. Op de Prins Bernardschool worden we ontvangen door Alies Zaal, leerkracht van groep 1 en 2, die in het kader van een opleiding een ontdektuin heeft ingericht voor kleuters. Ze licht hun visie en het hele proces toe.

De directeur van de Klokbeek is helaas deze middag niet aanwezig. Maar Marjan Deurloo kan er wel het een en ander over vertellen. Bovendien spreekt hier ook heel veel voor zich. We starten op het Kleuterplein, waar veel te beleven valt voor de kleuters. Vooral de mogelijkheden om zich heel veelzijdig te bewegen zijn enorm! Vanaf het plein een prachtig uitzicht op de grote, aangrenzende heide.

Achter de school bevindt zich het 'plein' voor groep 3-8. Ook hier een zeer breed scala om zich te bewegen (klimmen, klauteren, hangelen, springen, rennen etc.)

Nadat we goed de tijd hebben genomen de speelplek te bekijken, fotograferen en uit te proberen zijn we carpoolend via de Valentijnschool naar Harderwijk terug gereden waar we bij Mama Mia gegeten hebben en in Hotel Marktzicht geslapen hebben. Veel informele gesprekken!

Zaterdag 21 september

Vanaf 9.30 uur hebben we in de Werkstee, een prettige ruimte deel uitmakend van Landgoed Schovenhorst in Putten, in 2 werksessies gepraat over achtereenvolgens 1. Een regionaal speelnatuurnetwerk, hoe pak je dat aan? en 2. Regionaal speelnatuurconsulentschap, hoe vul je dat in? Tussen beide sessies door hebben we een bezoekje gebracht aan het speelbos dat deel uitmaakt van Landgoed Schovenhorst.

Sessie 1. Een regionaal speelnatuurnetwerk, hoe pak je dat aan?

Vooraf: We beseffen dat we in heel verschillende uitgangssituaties zitten. Sommigen zijn al wat langer bezig, anderen een tijdje en weer anderen komen dit weekend kijken of een regionaal consulentschap iets voor hen is. Daarom is het uitwisselen van ervaringen nog wat eenzijdig. Dat wordt zeker beter hoe langer iedereen bezig is. Maar ook in dit stadium is het al interessant ervaringen van elkaar te horen en te bediscussiëren.

We hebben gepraat op basis van vragen die iedereen kon lezen op het scherm (via de beamer).

1. Welke ervaringen heb je tot nu met het opbouwen van een regionaal netwerk Speelnatuur?

- Werk je alleen of vanuit een kerngroep?
- Welke mensen (beroepsgroepen e.d.) zoek je erbij?
- Welke mensen willen meedoen? Uit welke beroepsgroepen?
- Herken je de beschreven ervaringen in ons onderzoekje naar praktijknetwerken? Kun je daar conclusies aan verbinden voor je eigen regionale netwerk?

Marjan Deurloo: **Het is fijn als je met een kleine enthousiaste kerngroep (3-5 mensen) kunt werken.** Dat wil zeggen mensen die je kunnen ondersteunen bij het opbouwen van het netwerk. Vergaderen kun je beperkt houden (hooguit enkele keren per jaar). Kerngroepleden kunnen helpen activiteiten te organiseren. Bijvoorbeeld een excursie voor het hele netwerk. Het is wel belangrijk dat duidelijk is wie het gezicht naar buiten is. Als je met een klein team werkt, zoals in Deventer, of als tweetal, zoals in Leiden, is het belangrijk dat de taken goed onderling afgesproken zijn en dat voor de buitenwereld duidelijk is wie waarop aan te spreken is.

Marjan Deurloo: **Zoek in eerste instantie mensen die al enthousiast zijn voor speelnatuur en kijk wie daarvan gemotiveerd zijn om deel uit te maken van een kerngroep.** Marjan Wagenaar: Mensen die afgevaardigd zijn vanuit organisaties waar ze voor werken zijn niet gemotiveerd genoeg (aantal deelnemers bij bijeenkomsten die zij in Overijssel organiseerde liep snel terug). **Tip:** wij geven jullie graag door wie de nieuwsbrief ontvangen en wie lid van Springzaad zijn in jouw regio.

Marjan Wagenaar: wij willen elke maand een bijzondere plek bezoeken, betrokkene(n) interviewen en daar een blog over schrijven. Zo breidt het netwerk zich dan langzaam uit.

Marjan Deurloo: **Uitnodigen voor de startbijeenkomst en volgende activiteiten kun je wel heel ruim doen.** Allerlei mensen / organisaties / bedrijven / instanties die direct of zijdelings betrokken zijn bij speelnatuur kun je via mail of brief uitnodigen. Genoemd worden: scholen, kinderopvangorganisaties, jeugd- en groenafdelingen bij de gemeenten, welzijnswerk, buurtorganisaties, GGD's, woningbouwverenigingen, terrein beheerende organisaties als Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Landschappen, Landschapsbeheer, ontwerpers en uitvoerders van speelnatuur, NME-diensten, andere natuur(educatieve) organisaties, bijvoorbeeld lokale IVN-afdelingen.

2. Welke activiteiten kun / wil je organiseren om het netwerk levendig te maken / houden?

- Startbijeenkomst
- Excursies (in de regio, of (ver) daarbuiten)
- Studiedagen (thema's, welke?)
- Workshops (b.v. gezamenlijk iets uitvoeren, waar iedereen van kan leren en wat saamhorigheid vergroot)
- Gezamenlijke publicaties (brochure / boekjes)

Startbijeenkomst

Marjan Wagenaar vertelt over de startbijeenkomst van het Overijsselse netwerk enkele jaren geleden. Een heel geslaagde bijeenkomst, ca. 70 deelnemers. Locatie: ruimte in een gebouw van het toenmalige Ministerie van LNV (afd. Oost). Op loopafstand van een speelnatuurplek die tijdens die bijeenkomst ook daadwerkelijk bezocht werd. Verder lezingen over speelnatuur (ook van buiten de provincie), een heel goed gevulde en ingerichte markt met tafeltjes waar de verschillende ontwerpers uit de provincie konden laten zien wat ze kunnen en een informeel napraatmoment. Ook de startbijeenkomst die Marjan Deurloo in Harderwijk vorig jaar organiseerde was geslaagd. Locatie was de Valentijnschool. Hier viel dus nog directer te zien waar het om gaat bij Speelnatuur. Ook hier enkele presentaties, en veel aandacht en tijd om elkaar beter te leren kennen. Dat was door de informelere sfeer op een school / kinderopvang gemakkelijker. Marjan Deurloo heeft de startbijeenkomst ook gebruikt om het netwerk bekend te maken (door een persbericht en de regionale/lokale media uit te nodigen). Dit heeft een heel aardig artikel opgeleverd. Een van de wensen van de deelnemers van de startbijeenkomst was een netwerkboekje. De vorm die Marjan daarvoor waarschijnlijk gaat kiezen is van iedereen die dat wil een kort portret op de regionale pagina van de website op te nemen, zodat ook voor de buitenwereld zichtbaar is wie waarbij betrokken is.

Excursies

Goed middel om met elkaar een gezamenlijk referentiekader op te bouwen, bovendien inspirerend en laagdrempelig. Landelijk heeft Springzaad daar veel ervaring mee (een- en meerdaags en ook naar het buitenland). De regionale excursie die in mei op de Noord-Veluwe plaatsvond trok weer (gedeeltelijk) andere mensen dan de startbijeenkomst. Fietsen langs verschillende speelnatuurlocaties in een gemeente (Ermelo) bracht de deelnemers ook op een prettige manier onderling in contact. De excursie was mede georganiseerd door kerngroep lid en gemeenteambtenaar Dick Saaltink. Bij de afsluitende borrel werden nieuwe plannen gesmeed. Jacqueline Kiwitz vroeg tips hoe je ervoor zorgt dat een excursie aan de verwachtingen (ook van de organisatoren en ontvangende partij) voldoet. Je ziet vaak dat mensen al snel alle kanten op gaan en niet luisteren. Marian Kathmann: goede afspraken vooraf maken met de deelnemers (over doel, lengte van excursie; soms is het ook nodig een paar gedragsafspraken te maken. Ook natuurlijk goed afspreken van te voren met de persoon die een inleiding verzorgt of rondleiding geeft. Het is goed als diegene weet waar de deelnemers belangstelling voor hebben en wat het (kennis-)niveau is. Niet al te lang alleen maar praten als er veel te zien valt. Organisatoren moeten beseffen dat de behoefte om onderling bij te praten enigszins bevredigd moet zijn. Je kunt ervoor kiezen het kijken te focussen door vooraf vragen mee te geven. Maar dat geeft de excursie wel gelijk een ander, meer cursusachtig karakter.

Studiedagen

Hiermee heeft zowel Springzaad landelijk als het netwerk *Kind van Nature* in Overijssel veel ervaring opgedaan. Thema's van deze studiedagen waren o.a. speelnatuur en veiligheid, stappenplan, kinderp participatie, waterkwaliteit. Studiedagen organiseer je over thema's waarvan je weet dat ze 'hot' zijn. Op een studiedag nodig je (meestal) externe deskundigen uit, maar laat je de

deskundigheid vanuit het netwerk zeker ook een belangrijke rol spelen. Van en met elkaar valt er veel te leren!

Ook voor studiedagen is het fijn als ze georganiseerd worden op een bij het onderwerp passende locatie. Zo was de studiedag over waterkwaliteit vorig jaar in een gebouw op korte loopafstand van Het Woeste Westen in Amsterdam georganiseerd, een natuurspeelplek waar dit onderwerp erg actueel was. Voor de studiedag over speelnatuur en veiligheid kozen we de Struintuin in Leusden, waar ze onzeker waren over een aantal elementen in hun speelnatuurtuin betreffende veiligheid. Zij konden dus direct aan de slag met de conclusies van de deelnemers aan de studiedag.

Workshops

Een heel goede, maar ook heel intensieve manier om de saamhorigheid in een (regionaal) netwerk te vergroten is het organiseren van een workshop op een daarvoor uitgekozen locatie. Een inspirerend voorbeeld is voor ons altijd geweest hoe BASEG dit aanpakt. Dat is een Duitse organisatie die ieder jaar een project uitzoekt waar ze er gezamenlijk dan voor zorgen dat er iets opgebouwd wordt dat de mensen ter plekke niet zomaar gedaan zouden krijgen. In ruil daarvoor verzorgt de locatie de catering en zo nodig ook slaapgelegenheid. Op die manier zijn alle bijzonder arbeidsintensieve elementen (zoals grote mozaïekbouwwerken, houtconstructies e.d.) in De Speeldernis in Rotterdam gerealiseerd door deze groep.

Binnen het Springzaadnetwerk hebben we ook dergelijke workshops georganiseerd. Bijvoorbeeld op Basisschool De Perroen in Maastricht en op De Kleine Aarde in Boxtel. Bij deze workshops was tevens het doel Nederlandse deelnemers bepaalde vaardigheden te laten leren (zoals het bouwen van stammenmikado's). We hadden daarvoor een Duitse specialist op dat gebied uitgenodigd.

Gezamenlijke publicaties

In het netwerk AGATOS (Noord-Brabant) is gezamenlijk lesmateriaal ontwikkeld voor hun groene schoolpleinen. De gemeente Amersfoort heeft een heel leuk gidsje gemaakt voor alle natuurspeelplekken in die gemeente.

3. Hoe maak je het netwerk in de regio bekend?

- Bij scholen, kinderopvang, buurtverenigingen, woningbouwverenigingen, GGD's, gemeenten, politieke partijen, terrein beherende organisaties, verwante (natuur- en jeugd)organisaties?
- Welke middelen /media gebruik je hierbij (of wil je gaan gebruiken)
- Bij welke landelijke activiteiten kun je goed aansluiten?
- Landelijke speelnaturodag organiseren?

We kunnen heel wat verzinnen: gesprekken, folder (Regio Deventer maakte er een die anderen – aangepast natuurlijk – kunnen gebruiken), regionale pagina van de website goed bijhouden, aansluiten bij landelijk georganiseerde bij het thema passende activiteiten zoals de Modderdag, persberichten voor de lokale/regionale pers bij nieuws en activiteiten. Springzaad krijgt binnenkort een echt logo, voorlopig behelpen we ons met het speciale lettertype en de wolkenlucht.

Springzaad staat nog niet op Facebook. Met Facebook zouden we een heel nieuwe groep kunnen bereiken. Wel opletten dat de activiteiten op Facebook de website niet 'uithollen', waarschuwt Marjan Deurloo (heeft daar ervaring mee bij de website voor kinderen van het Waterschap). Marjan Wagenaar, Jacqueline Kiwitz en Petra Wevers pakken het op en maken ter plekke een Facebook-pagina aan.

We praten lang over een landelijke speelnatuurdag (Er zijn al zoveel dagen, weken en jaren van...). Marjan Wagenaar vertelt dat de Landschappen er over denken zo'n dag te gaan organiseren volgend jaar. Dit lijkt ons bij uitstek eigenlijk iets waar Springzaad het initiatief voor zou moeten nemen (voelt een beetje vreemd als we hier alleen maar bij zouden aanhaken). Uiteraard in samenwerking met andere organisaties die speelnatuur een warm hart toedragen. Marjan heeft het feit dat Springzaad (zoals het er nu naar uitziet) het initiatief graag wil nemen inmiddels bij een vergadering van de Landschappen voorgelegd. Het bestuur van de nieuwe Stichting Springzaad moet hier uiteindelijk over beslissen.

4. O.a. via de website kunnen mensen zich aansluiten bij het netwerk

- Hoe verwelkom je ze / betrek je ze bij het netwerk?
- Wat verwacht je van leden? Wat bied je leden?
- Wat kost een lidmaatschap eventueel?

5. Stichting Springzaad wordt op 20 november 2013 opgericht. We willen met jullie ook nadenken over de relatie regionaal / landelijk. In het bestuur komen minimaal 2 regionaal consultants, die met de overige consultants contact houden / hen zo nodig raadplegen.

- Maak je de regionale netwerkleden attent op de landelijke nieuwsbrief of ontvangt ieder lid van het regionale netwerk 'automatisch' de nieuwsbrief?
- Zijn landelijke Springzaadleden ook 'per definitie' aangesloten bij een regionaal netwerk?
- Gratis lidmaatschap voor regionale consultants?

We hebben met name gepraat over wat een lidmaatschap voor leden zou mogen kosten. Algemene teneur was dat lidmaatschap van het regionale netwerk gratis zou moeten zijn, maar dat het wel goed is dat mensen attent gemaakt worden op de (gratis) landelijke nieuwsbrief en ook op de mogelijkheid landelijk Springzaadlid te worden. Geen verplichting! De meesten van ons vinden het wel een goed idee als speelnatuurconsultanten automatisch (en zonder betaling) lid worden van Springzaad.

Na een verfrissende en inspirerende wandeling naar en door het Speelbos (goed gebruikt! Het was maar goed dat we daar geen picknick hadden gepland) gingen we verder met sessie 2. We hadden hier minder tijd voor dan we van te voren hadden gepland, we zijn daarom minder systematisch de vragen langs gelopen als bij sessie 1. Daarom nu eerst alle vragen op een rij en daarna de input van de deelnemers.

Sessie 2: Een regionaal speelnatuurconsulentschap, wat houdt dat in?

Welke werkzaamheden kan / wil je (bijvoorbeeld via de website) aanbieden? Waarvoor kunnen nieuwe en bestaande initiatieven bij jou terecht? Bijvoorbeeld voor:

- Adviesgesprek
- Uitlenen collages en andere publicaties
- Organiseren van een excursie naar inspirerende voorbeelden
- Verzorgen van een presentatie op ouderavonden, buurtvergaderingen
- Projectbegeleiding

- Verzorgen van workshops op het terrein
- Organiseren van een cursus, bijvoorbeeld voor scholen

Welke kennis/vaardigheden/materiaal mis je nog om dit goed te kunnen doen?

1. Wat kan je zelf doen?
 - bezoek locaties en medestanders
 - boeken, cursussen, websites
2. Wat kan Springzaad Landelijk doen?
 - Studiedagen (thema's?), cursus(sen).
 - Leveren materiaal, zoals boeken en collages, powerpoints?
3. Wat kan je samen met andere regionaal consultants doen?
 - Idee: halfjaarlijkse intervisiebijeenkomst steeds in een andere regio

Advies: wat doe je bij moeilijke vragen?

- Eerst zelf goed zoeken, er is heel veel informatie te vinden op de website en in de boeken en brochures.
- Voorleggen aan collega-consulenten en Springzaad landelijk (via Prikbord o.i.d.)

Waar vragen we een financiële bijdrage voor?

- Adviesgesprek
- Uitlenen collages en andere publicaties
- Organiseren van een excursie naar inspirerende voorbeelden
- Verzorgen van een presentatie op ouderavonden, buurtvergaderingen
- Projectbegeleiding
- Verzorgen van workshops op het terrein
- Organiseren van een cursus, bijvoorbeeld voor scholen

Hoe zorgen we ervoor dat Springzaad blijft staan voor een open, innoverende organisatie voor speelnatuur? Waar je terecht kunt voor inhoudelijk goed, onafhankelijk advies?

- Transparantie over 'petten' ('dan kan er veel')
- Onderlinge discussie (in kerngroep, intervisie regionale consultants)
- ?

Hoe zorg je ervoor dat het speelnatuurconsulentschap je leven verrijkt (ideëel en materieel)

- Hoe integreer je het speelnatuurconsulentschap in je (beroeps)leven? Speelnatuur in combinatie met... Welke combinaties hebben wij tot nu toe in huis?

In deze sessie hebben we met name gepraat over welke hulp we (via de website) aan nieuwe initiatieven aan kunnen / willen bieden. Veel van het lijstje lijkt voor de hand te liggen. Alleen projectbegeleiding lijkt de meesten van ons niet zo'n goed idee. Dat is meer iets voor een zzp-er. Die zzp-er kun je uiteraard ook zelf zijn. Dat brengt ons natuurlijk al snel op het pettenverhaal. Veel mensen hebben al ervaren dat ze met de Springzaad-pet op gemakkelijker binnenkomen. Springzaad heeft in de afgelopen jaren een reputatie opgebouwd als netwerk waar je terecht kunt voor kwalitatief goed, onafhankelijk advies. Die reputatie is veel waard. Het is zaak dat iedereen zich realiseert dat je in woord en daad goed onderscheid kunt maken tussen persoonlijk belang /eigen bedrijf / organisatie waar je voor werkt en het belang van Springzaad.

We vinden allemaal dat een adviesgesprek (met initiatiefnemers van een nieuwe locatie) gratis moet zijn. Voor zo'n adviesgesprek is het wel belangrijk dat je kunt putten uit de informatie die op de

landelijke pagina's staat, dat je goed op de hoogte bent van speelnatuurplekken in de regio, waar mensen hun licht eens op kunnen gaan steken, dat je weet wie wat in de regio te bieden heeft – als ontwerper, uitvoerder, leverancier van (educatief) materiaal etc. Kortom dat je mensen op weg kunt helpen om tot een kwalitatief goede natuurspeelplaats te komen.

In zo'n gesprek mag je ook wel aangeven wat je zelf nog kunt aanbieden. Als maar duidelijk is dat ze niet verplicht zijn jouw diensten af te nemen.

We hebben er lang over gepraat welke andere diensten, die je als Springzaadconsulent aanbiedt, geld mogen kosten. Voorzichtige conclusie is dat je de andere activiteiten (behalve het adviesgesprek dus en het uitlenen van collageplaten) tegen vergoeding mag aanbieden. Het leek ons uiteindelijk niet zinvol hier bedragen over af te spreken. Wel een redelijk uurtarief (tussen 40 en 60 euro) en een aantal uren dat past bij een ingewerkt iemand (dus niet al je uren als je voor het eerst een bepaalde presentatie maakt).

Wij gaan uitzoeken hoe de betaling het best geregeld kan worden. En ook hoe het belastingtechnisch allemaal zuiver blijft.

Daarna was het tijd voor de lunch, die we lekker buiten konden opeten. Na de lunch ging de helft van de groep naar basisschool De Bron in Barneveld en de andere helft bleef in De Werkstee, om de fijne kneepjes van het invullen van de regionale websitepagina's (nog beter) onder de knie te krijgen. Hieronder nog een paar foto's van het groene schoolplein van De Bron. Iedereen kwam enthousiast terug van deze extra excursie.

Tot slot nog even een rondje evaluatie. We hebben daar geen aantekeningen van, maar ik herinner me dat iedereen iets inbracht dat voor hem/haar extra de moeite waard was geweest. Ook de reacties achteraf (via de mail) waren zonder uitzondering bijzonder positief. We hebben afgesproken dat we over een half jaar weer bij elkaar komen. En vervolgens in dat ritme door willen gaan. Liefst een keer een eendaagse en een keer een tweedaagse bijeenkomst. Onderwerpen waar we bij volgende bijeenkomsten extra aandacht aan gaan besteden graag ruim van te voren doorgeven!